

Iosif Király

OCOLIRI ȘI REVENIRI; MOMENTE, LOCURI, OAMENI

CONSILIUL JUDEȚEAN
GALAȚI

MUZEUL DE ARTĂ VIZUALĂ
GALAȚI

„Veșnica reîntoarcere“ și „inima repetitoare“

Simona Popescu

Reconstrucții este titlul unei serii de proiecte semnate Iosif Király. Când la putere este încă „deconstrucția“, un titlu ținînd de o paradigmă a replenishment-ului sună bine! Senzația pe care ți-o lasă acest proiect este că– așa cum am citit răsfoind „caietul cu impresii“, unde vizitatorii își treceau în fel și chip (și în diverse limbi de circulație) părerile – ai de-a face cu a great work, surprisingly new!

Király creează un soi de „tablouri“, punînd în ramă (și în abis!) fragmente de fotografii luate în momente diferite (zile, anotimpuri, epoci chiar) aceluiași realități, repetitive, dar oferind, inevitabil, de fiecare dată, alte detalii, alte „vibrații“. „Lipiturile“ din colaj sînt marcate vizibil prin mici benzi adezive, gălbui, iar întregul este „bruiat“ de mărcile temporale afișate de aparatul de fotografiat aflate într-un tulburător „dialogism“. Se poate vorbi despre un soi de fractalism – al timpului, de data asta, și nu doar al spațiului! După ce fragmentele sînt decupate și colate, urmează fotografierea ansamblului.

Fiecare lucrare este, astfel, o fotografie de gradul doi (de aici se poate specula în voie pe tema autoreferențialității și a metadiscursului fotografic). „Fuziunea“ de instantanee ale aceluiași obiect în același spațiu și participînd la aceeași, unică, „narațiune“ trimite, de fiecare dată, la teme mari precum memoria, interpretarea, timpul etc. În afara „montajelor“ fotografice, pe unul din pereți, Király a adunat la un loc zeci de fotografii mici, viitorul material al Re-construcțiilor sale, gradul zero al imaginii. Detaliile adaugă o nouă „informație“, sînt semnificative și neașteptate, ca-n Blow-up-ul lui Antonioni. De pildă, să luăm „personajul“ pisică! Vezi la un moment dat, într-o mică fotografie (din seria „de bază“), o pisică maronie care merge liniștită pe o alee. O vei regăsi altfel în „ansamblurile“ fotografice (doar partea de sus a capului și urechile, de parcă ar fi un obiect straniu, sau dedublată într-o curte etc.). Pisica iterativă – așa cum apare ea în poeziile celui mai mare post-proustian al nostru: Mircea Ivănescu. Pisica iterativă din „realitatea iterativă“, ca să parafrazăm titlul unui poem al lui Leonid Dimov, prietenul lui M. Ivănescu.

Nu au cum să nu-ți vină în minte, privind Reconstrucțiile, nume ca Nietzsche, cu a sa „veșnică reîntoarcere“, Deleuze, să zicem, cu a sa Repetiție și diferență și conceptele sale de „diferență liberă“ și „repetiție complexă“, ideea lui de „puzderie de aici-acum“ ori teoriile lui privind subiectivitatea, timpul și memoria. Sau Vattimo, cu Aventura Diferenței. N-are cum să nu-ți vină în minte, privind această lecție de „re-fotografiere“, conceptul atât de actual de re-lectură, dezvoltat de Matei Călinescu în Re-reading. Sau ideile lui Paul Virilio legate de amestecul dintre distanțele-timp și distanțele-spațiu, specific epocii în care trăim. Și, bineînțeles, nu ai cum să faci abstracție de Proust (re-citit prin, de data asta, fotografie, reluat și relansat într-un context în care filozofia despre timp, trecut, memorie, amintire are noi configurații) – mathesis-ul expoziției (unul dintre volumele Căutării timpului pierdut apare, de altfel, prins în imagini).

Nu visa Proust la „identitatea salonului Verdurinilor în diferite locuri și în diferite vremi“, adică, cum ar spune Király, la un „spațiu identic, timp diferit și conținut identic“?

„Repetiția nu schimbă nimic în obiectul care se repetă, însă ea schimbă ceva în spiritul care o contemplă“, spunea cândva Hume. În epoca postmodernismului, iată, din nou, resuscitată nostalgia „veșniciei reîntoarceri“. Dar, vorba lui Deleuze, „nu există repetiție fără inima repetitoare“. În filigran, dincolo de ceea ce se vede, pîlpîie misterul acestei „inimi repetitoare“. S-ar putea spune că, de la un punct încolo, devine interesant ceea ce se află dincolo de fețele și suprafețele fotografice, devine interesant, adică, personajul narațiunii pe care aceste imagini o produc. Cu tot cu inima lui, repetitoare. Autorul, așadar, și tema autorului (uneori, în interiorul ansamblurilor apare, ca în unele picturi, imaginea lui!).

Să luăm însă lucrurile pe rînd. Nu e ușor să „povestești“ fotografii, „epicul“ lor non-verbal se diluează. Să facem, cu toate riscurile, o încercare. Așadar: un bătrîn așezat în pat, în camera lui, printre vechile lui lucruri, acoperit cu o pătură verde, privește un ecran de televizor obturat nu de vreun obiect interpus, ci de... o altă fotografie, întunecată. Nu știm ce privea el cu adevărat. Poate că, așa cum apare într-un cadru aproape similar, pe papa. Sau poate, ca în altă imagine, pe Ceaușescu vorbind. Ce contează? Epocile sînt diferite, realitatea se schimbă, dar bătrînul privește, ca întotdeauna, televizorul, de pe canapea, înfășurat într-o pătură verde, într-o cameră care devine un fel de cameră-„tunel al timpului“. Toată „realitatea“ din jurul lui este, pîna la urmă, una a „ecourilor“ acelorași obiecte în timp. Perdeaua și draperiile sînt făcute din mai multe bucăți, reprezentări, falduri (aici, și la propriu!) temporale suprapuse.

Într-un alt „tablou”, apare același bătrîn, în aceeași cameră, avînd alături, de data asta, prin lărgirea cadrului, o femeie bătrînă – poate soția lui – privind la același televizor, de data asta neobturat, arătîndu-l pe papa dormind, repliat în bătrînețea lui – o imagine a propriei lui bătrîneți, mai mult decît una trimițînd la religie și credință. Undeva în prim-plan, o formă neagră, ciudată – partea de sus a capului unei pisici. Și, încă o dată, cadrul (nu doar cel al fotografiei, ci și cel al „narațiunii”) se lărgeste, incluzînd imaginea de interior într-o imagine a casei văzute din exterior, cu grădină, cu pisici (mai multe, dar aceeași!) și cîini. „Peisajul” curții, fracturat, e un peisaj „sintetic” în care intră, prin colare... în dégradé (șic!), copaci înfloriți, copaci frunzoși, ca vara, sau încărcăți de zăpadă, lumini vespérale sau lumini puternice de amiază, gheață și verdeață. Un soi de realism-suprarealist obținut prin supra-impresiune: realismul memoriei noastre, în fond, halucinant-repetitive, fascinant-oximoronic, sintetice și analitice, deconstructive și reconstructive. Poetice.

Într-un intercity, așezată într-un confortabil fotoliu, o bătrînă doarme. Deasupra capului ei, în alt plan, din alt timp (altă fotografie!), se ițește o jumătate de cap ținînd la ochi un aparat de fotografiat.

Într-un intercity, o fată doarme cu o carte închisă în brațe. Fereastră de lîngă ea o reflectă altfel: citind. Proust. Imaginea ei e statică, pe un fond al lucrurilor care-și pierd, în viteză, formele, identitatea, absorbite de o profuziune de culoare. Fata doarme și citește (în același timp!) și trenul merge ca și cum ar sta și doar cele din jur o iau razna, se învîrtejesc.

Una dintre temele lui Király este călătoria, o emblemă a deteritorialității și a nomadismului (concepte ale lui Deleuze și Guattari), specifice tranziției în care cu toții trăim.

Trenul și călătoria nu mai sînt legate de viteză aici, ci, într-un fel tulburător, de static, de imobilism. Este aici și o punere în abis a chiar artei clasice a fotografiei, poate, în noul context al „dromocrației” contemporane, de care se ocupa un Virilio. Distanțele-timpuri și distanțele-spații fuzionează. „Am ajuns să fim viteză și cred că este decisiv să ne întoarcem la viu, să redobîndim viul”, spune teoreticianul vitezei. Fotografii din Reconstrucții sînt o întoarcere la viu, adică la emoție, la emoția venită nu doar din impuls, din viteză, ci și dintr-un anumit fel de lentoare care capătă valoare tocmai în acest context al vitezei reificate, al vitezei vizibile în fotografie: un „obiect” (static-fluid!).

Așadar, supratema expoziției lui Király este timpul. Ce ciudat să te intereseze, ca fotograf, tocmai ceea ce nu se vede! Nu se află în căutarea timpului pierdut, ci încearcă să găsească mai degrabă ceea ce Proust numea la un moment dat „un curent transversal între două serii de amintiri”.

Între mai multe serii de imagini ale trecutului! Acest „curent transversal“, intersectînd spații identice modificate doar de calități diferite ale timpului, produce un fel de stranie adîncime, o difuză metafizică a fotografiei. Trecutul ține, în viziunea lui Király, de regimul sincroniei, nu de cel al diacroniei. Timpul nu e unul telescopat, ci o sumă de co-prezențe. Intenția lui, deleuziană, este să găsească acel trecut care „să coexiste cu sine însuși, la diverse grade de destindere și de... contracție“. Adîncimea o dă contiguitatea. Amintirile sînt aduse în uniplan. Ceea ce literatura nu reușește, reușește acest tip de proiect fotografic: diluarea discontinuității, iluzia unei realități dincolo de categoriile temporale, una în care se întîmplă imposibilele treceri ale lucrurilor unele în altele ca în desenele lui Escher (prin „lucruri“ a se înțelege și anotimpuri, zile, identități, sentimente, emoții etc.).

Adevărata realitate! Re-foto-grafiată!

27 19:32

29 17:34

27 17:51

27 20:07

27 19:58

27 18:26

27 18:29

27 19:55

27 21:31

27 19:30

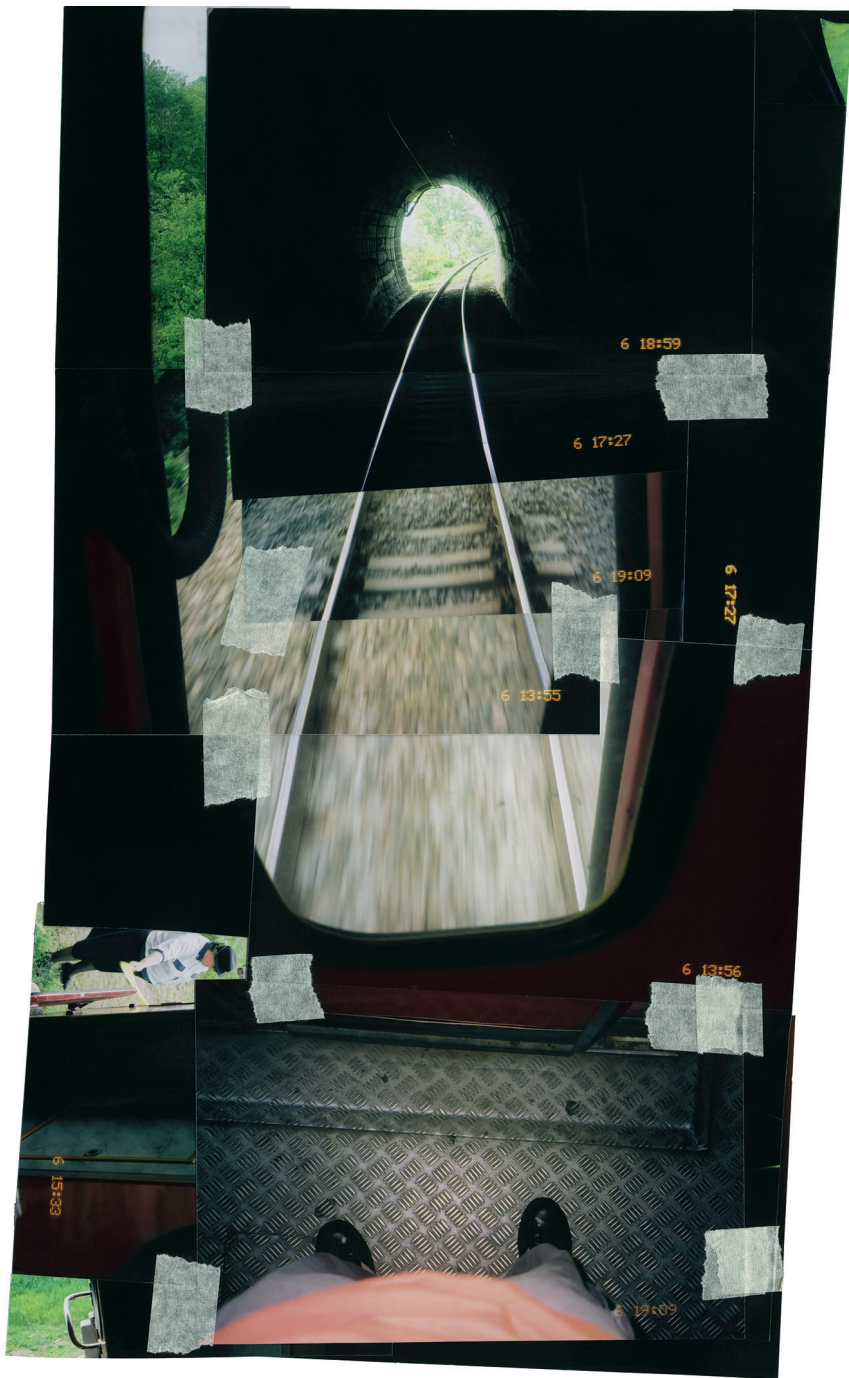
27 22:29

27 19:58

27 18:25

Iosif Király este artist, arhitect și educator ce trăiește în București. Mediile predilecte de exprimare sunt fotografia, desenul, instalația și performance-ul.

În paralel cu activitatea artistică individuală, din 1991 este membru în grupul artistic subREAL. În 1994 a fost unul dintre fondatorii departamentului de Fotografie și imagine dinamică din cadrul Universității Naționale de Arte București. În 2012 MNAC a organizat o amplă expoziție subREAL, ce a fost itinerată în 2013 la Centrul de artă SALT Istanbul. În 2018, tot MNAC a găzduit o expoziție retrospectivă a lucrărilor timpurii ale artistului (1975-2000) iar Technisches Museum Wien i-a comisionat o foto-instalație monumentală de 40m, ce face parte din expunerea permanentă a muzeului. În 2019 a fost distins cu Premiul Radio România Cultural pentru arte vizuale, în 2010 a obținut premiul 2 la European Central Bank, Annual Photography Award iar în 2001 Premiul UAP pentru multimedia.

A beneficiat de **rezidențe artistice și burse** oferite de: Kultur Kontakt, Salzburg 1992 și Viena 1999; Künstlerhaus Bethanien, Berlin 1995-1996; Akademie Schloss Solitude, Stuttgart 1997-1998; Nordic Institute for Contemporary Art, Helsinki 2000; Light Work, Syracuse, N.Y. 2001; IASPIS, Stockholm 2002; Foundation BINZ39, Zurich 2004; New Europe College, Getty Fellow 2005 și Senior Getty Fellow, București 2009-2013; Trebesice Castle, Cz 2006, 18th Street Arts Center, Santa Monica (împreună cu două burse oferite de The Los Angeles Department of Cultural Affairs și The Trust For Mutual Understanding, 2012; Castrum Peregrini, Amsterdam 2013; Second Euromaghrebian Residency of Photographers "Le Projet Kairouan", 2015.

Lucrări în colecții publice: Muzeul Național de Artă Contemporană, București (MNAC); Stedelijk Museum, Amsterdam; Technisches Museum Wien; 2000+ Arteast Collection, Moderna Galerija Ljubljana; Hamburger Bahnhof – Museum für Gegenwart, Berlin; Neue Galerie Graz am Landesmuseum Joanneum; Museum of Contemporary Art, Ars Aevi, Sarajevo; The Benetton Collection; Light Work, Syracuse NY; Emprise Bank, Wichita, KS; Fondazione Cassa di Risparmio di Modena; European Central Bank; Frankfurt; Hypo Bank, Frankfurt.

Individual și/sau ca membru în grupul subREAL a avut numeroase **expoziții personale** (selecție):

88 Clouds Will Rain for You, Royal Academy of Fine Arts, Antwerp și MUSICA/Dommelhof, Neerpelt (în cadrul festivalului Europalia 2019/Be);

Uși închise, plicuri deschise. Lucrări timpurii 1995-2000, MNAC, București/Ro, 2018; Synapses, Borderline Art Space, Iași/Ro, 2018; Stand by - memoria împachetată, Muzeul Țării Crișurilor, Oradea/Ro, 2016; Then and Now. Between Layers of Memory, Castrum Peregrini, Amsterdam / NL, 2016; Art is Concrete. Dataflow - Camera Austria, Graz / At, 2012; În căutarea momentului decisiv – Galeria Jecza, Timișoara / Ro, 2012;

Reconstrucciones - Museo de Semana Santa, Cuenca / Es, în cadrul festivalului PhotoEspaña 2009; Triaj, Galeria Nouă, București / Ro, 2004; Interviewing the Cities - Stockholm, IASPIS Galleriet, Stockholm / Se 2003 și Viena 2001; Serving Art 1&2 Akademie Schloss Solitude, Stuttgart / De 1998; Dataroom, Neuer Berliner Kunstverein, Berlin/ De, 1996.

De asemenea a participat la **expoziții de grup** în locuri ca: Bienala de la Venezia (1993, 1997, 1999); Bienala de la Sao Paulo (1994); Bienala de la Berlin (1998); Bienala de la Istanbul (1992); Bienala de la Praga (2007); A doua trienală internațională de fotografie de la Esslingen / De (1992); Musée des Beaux-Arts, Tournai/ Be (2019); Bozar, Bruxelles/Be (2019); Museum der Moderne Salzburg/At (2018); Stedelijk Museum, Amsterdam/NL (2018); New Budapest Gallery, Budapest/Hu (2018); Australian Center for Photography, Sydney / Au (2015); MART – Museo di Arte Moderna et Contemporanea di Trento e Rovereto / It (2015); Hungarian National Gallery, Buda Palace, Budapest / Hu (2014); Museum of Photography Braunschweig / De (2013); Museum of Modern and Contemporary Art in Rijeka / Si (2013); Museum of Photography, Tessaloniki / Gr (2013); Musée d'Art Moderne, Saint-Etienne, Fr (2011); Württembergischer Kunstverein Stuttgart / D (2009); NGBK, Berlin / De (2007); Fundação Calouste Gulbenkian, Lisbon / Pt; State Museum of Contemporary Art, Tessaloniki / Gr (2004); Kunsthalle Fridericianum Kassel / De (2003); Galérie Nationale du Jeu de Paume, Paris /Fr (2000); Moderna Museet, Stockholm / S (1999); Ludwig Museum Budapest / Hu (2000); Ludwig Forum für Internationale Kunst, Aachen / De (1997); Joslyn Art Museum, Omaha / USA (1997); Institute of Contemporary Art, Philadelphia / USA (1996); Museum of Contemporary Art Chicago / USA (1995); Bundeskunsthalle Bonn (1992)

Acest catalog a fost editat cu ocazia expoziției
Iosif Király - OCOLIRI ȘI REVENIRI; MOMENTE, LOCURI, OAMENI,
găzduită de MUZEUL DE ARTĂ VIZUALĂ din Galați, în perioada
21 august - 22 septembrie 2019.

text: Simona Popescu

fotografii: Iosif Király

realizare grafică și organizator expoziție: Cristiana - Ștefania Culiță

tipărit la:

